

Perislav Petrić
Split

SPLITSKI TOPONIMI

Rad primljen za tisak 20. lipnja 1985.
(nastavak)

UDK 801-54

3. Zemljišni posjedi u Splitu za vrijeme Mlečana (od 1420. g. — 1797. g.)

Prvo stoljeće mletačke vladavine u Splitu nije donijelo znatnijih promjena u zemljišnim posjedima. Glavne kulture su i dalje vinogradi, masline, smokve, žito i pašnjaci za stoku, a u neposrednoj blizini grada i u predjelima uz vodu drže se i vrtovi. Plodovi sa zemlje i u ovom razdoblju su glavni izvori prihoda. Kada su od 1510. g. počeli provaljivati Turci na splitski teritorij, slika se mijenja. Umanjuju se prihodi od opljačkanih zemalja, smanjuju se stada stoke i povećavaju troškovi za obranu grada. Padom Klisa 1537. g. i izgradnjom utvrda u solinskom polju splitski težaci gube volju obrađivati polja na izloženim položajima. Po periferiji grada u 16. i 17. stoljeću, radi gradnje utvrda, ruše se pojedine kuće, nestaje dio vrtova bliže gradu i oni ustupaju mjesto utvrdama za gradnju kojih se lomi kamen po splitskom polju, a mnogi plodni tereni bivaju ogoljeni prebacivanjem zemlje u nasipe. Grad osiromašuje, nestašicu ne ublažuje ni trgovina u ono nekoliko decenija relativnog mira s Turcima. I u ovakvim prilikama vlasnici zemalja i dalje vode brigu o zemljištu, popisuju posjede, pa i one pod Turcima. Najveći broj dokumenata o zemljišnim posjedima sačuvao je splitski kaptol i nadbiskupija, a manje samostani, bratovštine i privatnici. Do 1576. g. možemo samo djelomično utvrditi kuda su se prostirali kaptolski posjedi, jer su stari katastici propali u požaru koji je uništio tadanji kaptolski arhiv. Te je godine administrator splitske crkve Dominik Marcot Foconi naredio da se sastavi popis crkvenih dobara, a katastik će se čuvati u nadbiskupiji i obavljati svakih 25 godina. Ova se naredba sporo i samo djelomično izvršavala. Slične odredbe su donosili i kasnije splitski nadbiskupi Sforza Ponzoni 1621. g. i Stjepan Cosmi 1688. godine. Zemljišni posjedi po splitskom polju nisu nikada bili veliki kompleksi, već mali komadi zemlje i najčešće daleko jedan od drugoga po svim predjelima Splita i okolice (Metr. kaptol, 161—176 passim).

Zahvaljujući spomenutim odredbama o popisivanju dobara došli su do nas sačuvani brojni dokumenti o zemljišnim posjedima. Zbog usitnjenosti posjeda nalazimo ih po svim predjelima Splita, a s njima su do nas došli sačuvani i brojni stari splitski toponimi. Ovi dokumenti redovito donose opis imanja: predio, kulturu, međašnike i razmjesta prema objektima, orijentirima. Kod ovoga se često navode i zemljopisni termini i topografski nazivi uz koje se često upotrebljavaju prijedlozi tako da oni višestruko obogaćuju snalaženje u prostoru. Površine zemljišta u tim katastrima su određene u splitskim vritima, pa i onda kada se rijetko navode i druge mjere. Splitski vrit iznosi 852,41 m². Ova se zemljišna mjera kod starih Splicana sačuvala do danas, a mi ćemo površinu u vritima spomenuti samo onda kada nam ona bolje određuje opseg same čestice zemlje o kojoj je riječ, a time i položaj toponima.

Kako ćemo u našim istraživanjima često navoditi baš splitski kaptolski i nadbiskupski arhiv, u daljem tekstu ćemo se služiti kraticama

ASK za Arhiv splitskog kaptola, i

ASN za Arhiv splitske nadbiskupije.

Izbor dokumenata i u ovom razdoblju mletačke uprave, u granicama mogućnosti, donijet ćemo kronološkim redom. Godina prvog spomena toponima nije i godina njegovog nastanka. Kako toponimima treba dugo vremena dok od orijentira postanu toponimi i da se ustale i prihvate kao službeni nazivi, oni su uvijek stariji od svog prvog spomena najmanje jedno do dva stoljeća. Već u prvim dokumentima ćemo nailaziti na toponime koje smo sreli u dokumentima za vrijeme autonomije Splita u srednjem vijeku. Naša istraživanja u ovom razdoblju počinjemo s našim začinjavcem Splicaninom M. Marulićem.

a) *Marulićeva oporuka*

Marko Marulić i brat mu Valerij posjedovali su do 250 vriti obradiva zemljišta po Splitu i okolici. O svojem i bratovom posjedu Marko je ostavio oporuku u kojoj se navode i zemljišni posjedi po raznim predjelima Splita. Prvi dio oporuke pisan je latinskim jezikom, a drugi dio službenim jezikom Mletačke Republike. Oporuka je datirana 14. 7. 1521. g. Ova je oporuka dragocjen izvor toponima Splita za prvo stoljeće mletačke uprave i na prijelazu iz srednjeg u novi vijek. O oporuci M. Marulića pisali su F. Rački, P. Kolendić i I. Bulić, a potpun tekst su donijela prva dvojica. Neki se toponimi u oporuci ponavljaju više puta i u više varijanata, a ovdje ih donosim samo jednom u varijantama navedenim od oba autora:

<i>ad sanctum Andream</i>	kod sv. Andrije
<i>Jame, Iame</i>	Jame
<i>platea sancti Domnij</i>	Plokata sv. Duje
<i>Draxanaz</i>	Dražanac
<i>sancta Magdalena</i>	Sveta Mande
<i>Chilla, Chila</i>	Kila
<i>Brus</i>	Brus
<i>Visocha, Visocca, Vissocha</i>	Visoka
<i>in Spinunta, in Spinuto</i>	Spinut

<i>Smardechiaz, Smerdechiaz</i>	Smrdećac
<i>Martougliach</i>	Mrtojak
<i>Bol</i>	Bol
<i>Sgnanum, Sgvanum</i>	Žnjan
<i>Sgnan i Sguan</i>	
<i>Castilaz, Chostilac</i>	Kaštilac (u Kašjunima)
<i>Mergnan, Margnan</i>	Marjan
M. kod sv. Nikole i kod sv. Jere	M. kod sv. Nikole i sv. Jere
<i>Palude, a Paludi</i>	Poljud
<i>Barcagno i</i>	Brodarica
<i>Barcagno Cum le saline</i>	B. sa solanama
<i>a S. Domenego (a S. Domco)</i>	kod sv. Dominika
<i>Cavricca</i>	Kavrica?
<i>Bacvize, Bazuize</i>	Bačvice
<i>Poglsan, Polsan</i>	Pojišan
<i>Duglie, Zuglie</i>	Duje
<i>Zernauniza, Zarnouniza</i>	Žrnovnica
<i>Sucidar, Suuidar</i>	Sučidar
<i>Zacamiscie</i>	Zakamičje, Zakamičja
<i>Zacamicie, Zachamicia i</i>	(Za Kamenom)
<i>Terstenich</i>	Trstenik
<i>Pistora</i>	Pistura
<i>Barcagno a Diladi</i>	Barkanj u Dilatu (Kaštela)
<i>Logorun</i>	Logorun (Glavičine)
<i>Raunize, Ravnice</i>	Ravnice
<i>Stoureciz, Storecich</i>	Stobreč
<i>Stouriz, Storeniz i</i>	
<i>Stourez</i>	
<i>Sirobuglia</i>	Sirobuja
<i>Cisterna</i>	Cisterna
<i>Rogaž</i>	Rogač
<i>a santo Hilia (a s. Elia) iza</i>	Kod sv. Ilije iza
samostana sv. Dominika	samostana sv. Dominika
<i>Ponte secho</i>	Suhi most

Iako je oporuka posljednja volja našeg začinjavca M. Marulića, autor teksta oporuke je službeni egzanimator koji se služi i službenom nomenklaturom za toponime; oni su, kako vidimo, u prvom stoljeću mletačke uprave većinom izvorno hrvatski, a oni baštinjeni u hrvatskom jezičnom obliku. Iznimku čini baš Ponte secho koji je u dalekom 10. st. bio samo Suqui mostoñ — Suhi most da bi još u vrijeme autonomije Splita bio latiniziran u Pons siccus. Napominjemo da je i u doba renesanse bio običaj latinizirati imena i nazive, a za vrijeme Mlečana i talijanizirati, što nije došlo do izražaja u ovom dokumentu. Sučidar dolazi i kao Suuidar, što je tipična greška u čitanju i prepisivanju oblika Succidar.

Literatura:

F. Rački, Oporuka M. Marulića, Starine JAZU XXV Zagreb, 1892.

P. Kolendić, Marulićeva oporuka, Split 1924.

I. Bulić, Pabirci po Marulićevoj oporuci, Split 1925.

b) *Popis kaptolskih imanja 1576. godine*

U ASK pod. br. 191. i 192. čuvaju se dva montaneja iz 1576. g. nazvani *Liber montaneorum* »Knjiga montaneja«, koji donose popis zemalja *Beneficiorum simplicium Ecclesiae Metropolitanae Sti Domnii* »jednostavnih beneficija metropolitanske crkve sv. Duje«. Oba montaneja su dvije varijante istih beneficija. Br. 192 ima dva kraća priloga kasnijeg datuma, i to prilog I iz 1620. g., a prilog II iz 1647. g. s novom paginacijom. Kako se zemljišta raznih beneficija nalaze u istim predjelima, toponimi se često ponavljaju. Da bi pregled toponima bio pojednostavnjen ovdje ih donosim abecednim redom u najznačajnijim varijantama. Donosim oznaku lista kod manje poznatih toponima, kod mikrotoponima i orijentira koji se prvi put javljaju, posebno ako sam opis čestice zemlje nju ubicira u navedenom predjelu. Kao zanimljivost ističem da su u montaneju br. 191 uz vretena-vrite, kao mjera za površinu doneseni i tzv. *campi italiani* na pr. *vret. n° 20 in cca che fa campi italiani n° 4* (f 19v) »cirka 20 vriti čini 4 talijanska kampa«, odnos 5:1. Montaneji su pisani latinskim jezikom i mletačkom varijantom talijanskog jezika.

U popisu donosim na prvom mjestu današnji naziv predjela, ili naziv u suvremenoj transkripciji, ili njegov prijevod. Uz toponim nesigurne ili nepoznate ubikacije stavljam upitnik.

Bačvice: *Bacuice, Butis, puncta Butis* »rt Bačvica«

Bol: *Ballo, Bol*

Brda: *Barda, Gola Barda* pod Turcima (192 f 13 r)

Brodarica: *Barcagno, Barcagnum, Barcaneum, Brodarizza, Barcagnum drio Glaucine* »Brodarica iza Glavičina«

Brus: *Brus*

Bušina luka: *Busina Lucha* i *Bussin luka* pod Turcima (191 f 1 v, 192 f 4r i 14v)

Cisterna: *Cisterna*

Dujmovača: *Dujmovizza appresso l'aqua di S. Dojmo* pod Turcima (192 prilog II f 2) »kod vode sv. Duje«

Dujmovica: *Margnano prope aquam Sti Domnii* (192 f 22v) »Marjan kod vode sv. Duje«

Duje: *Duglie*

Dragovoda: *na Dragovodu ocupato ab infidelibus* »okupirano od nevjernika« pod Turcima (191 f 4r)

Firule: *Firole, Firulle*

Glavičine: *Glaucine, Glavicine; Logorum da setentrione glaucine* (191 f 24v) »Logorun od sjevera Glavičina« (vidi Logorun)

Grad: *Terra noua* »nova zemlja« zapadno Diokl. palači

Gripe: *Grippe, Grippi*

Gustirna: *Gustirna* (191 f 4v, 192 f7), cisterna

Jame: *Giame* pod Turcima (192 prilog II f1)

Kaprine: *Caprine, Caprine in campo Spalati* »u splitskom polju« pod Turcima (191 f 18v, 192 f 19r) —?—

Karpcije kuće: *Charpcie chuchie, Charpce cuchie* (191 f 16v, 192 f 17v)
Kašjuni: *puncta Margnani per andar nel castello del Rmo Archivescovo*
»rt Marjana put kaštilca nadbiskupa« (192 f 18v) i *sub aquam de Castilione*
»pod vodom kaštilca« (192 f 24v)

Kitožer: *Na Chitoseg, puteus Chitoseg i Chitoxeg* pod Turcima (191 f 4r, 192 f 6v)

Kman: *Chman, Cumanum, Chan* (sic) *Chman al incontro di Comulovicha glauica* »Kman nasuprot Komulovićevoj glavici« (192 prilog I f3), *Chman sotto Olasicha Masline* »Kman ispod O. maslina« (192 prilog I f 5v)

Kocunar: *Chozunar, Cozunar, pozzo di aqua del Cozunar* (192 prilog I f 5r)
»bunar na Kocunaru«

Komulovića glavica: *Comula Glauiza, Comulovicha glauica* (192 prilog II f3) u širem području Glavičina

Kopilica (solinska): *Copiliza, Copilica, Copilliza Chopilizza*

Kopilica (pod Pisano kame): *Copiliza che va per ditta strada de piera picta* »Kopilica koja vodi po rečenom putu Pisanog kame« (192 f 9v)

(Napominjem da se drugdje susrećemo s još dvije Kopilice, poljudskom i luškom).

Kozja stopa: *Chozia Stopa, Chosia stoppa*

Krilava: *Crilaua* (192 prilog II f2) do rijeke Žrnovnice

Križ: *ad Crucem, Prope C.* (191 f 26r, 192 f 22v)

Križice: *Chrisic, Chrisic, Chrixice*, predio Poljuda

Kukul dolac: *Raunizze in Chuchal dolaz, Raunice in Chucholdolaz* (191 f 23 r, 192 f 24r) kod Žrnovnice (vidi Ravnice)

Logorun: *Logorun, Logorun apud puteum* »Logorun kod bunara« (191 f 25v, 192 f 26v), *Logorum da setentrione Glauicine* »L. sjeverno Glavičinama« (191 f 24v) (vidi Glavičine)

Lokva: *ad Lochulle* (192 f 24r) kod Pisture na položaju današnjeg Hrv. nar. kazališta

Lokve: *Loque*

Lovret: *Lauret, Louret, Lourit prope ecclesiam Sti Andree* (192 f 4r) »kod crkve sv. Andrije«

Lučac: *Lucaç, Luçaz, Luzzaz, Arcutum* (191 f 21v, 192 f 22v)

Luka: *ad Lucham* (192 f 12v), *Luca Massaricha, Massarichia* (192 f 26r)

S. Mande: *Sta Madalena, Magdalena*

Manuš: *Manus, puteus Manus* »bunar Manuš« često dolazi kao bunar

Marjan: *Margian, Margnan*

Mostine — Suví most: *ad pontem sichum, ponte secho* (*sicho i secco*) pod Turcima

Mrtojak: *Marthougliach, sub Visocha a* (*ad*) *Martougliach* (191 f 23r, 192 f 24r), *Marthougliach inferior* »donji Mrtojak« (192 f 24r), *Martougliach ouero sopra Smardechiaz* »M. iznad (donjeg) Smrdeća« (192 prilog I f1)

Nalog?: *in loco vocato nalog* (sic) (na predjelu zvanom nalog« (192 f22) ovdje je vjerojatno nedovršena oznaka položaja na Logorun -?-

Ograde: *Ograda* (192 f30r, 191 f 28v)

(Organ): *terra del Organo* (192 f 4v i 16v) beneficij orguljaša

Orišac: *Orisaz, Orissac, ad Orisaz juxta Sternizza capulla* (192 prilog II f1), »Orišac kod Sternica kapule«

- Pijati: *Pigliat, Pigliato*
 Pisano kame: *Piera picta, Pietra dipinta*
 Pistura: *Pistora, porte della Pistora* »vrata Pisture«
 Plokite: *Plochita, Plochitte*
 Potkamičje — Pod kame: *Podchamicie, Podcamicgie* pod Turcima (191 f 16v i 18v, 192 f 17v)
 Pojšan: *Polisan, Polisano*
 Poljud: *Palude, Paludi, Paludo, ponta di Paludi* »rt Poljuda« *in cavo della ponta di Paludi appresso la petrara* »u kavi rta Poljuda kod petrade (kamenoloma)« (191 f 9r)
 Potok (veli): *Potoch* (192 f 24v)
 Prosik: *Prasca, ad Prasicha* pod Turcima (191 f 10r, 192 f 12, prilog I f5, II f1)
 Ravnice: *Raunizze in Chuchol Dolaz, Raunice in Chucholdolaz* (191 f 23r, 192 f 24r) kod Žrnovnice (vidi Kukol dolac)
 Rogač: *Rogaz* pod Turcima (192 prilog I f6, II f1)
 Sirobuja: *Sirobuglia*
 Sita: *Sita* (192 prilog I f4)
 Skalice: *Scalice, Schalize*
 Smokovik: *Smochovich, sub Vissocha ad Smochovich* »pod Visoku u Smokoviku« (191 f 23r, 192 f 24r)
 Smrdeća stagnja: *subtus puteum manus... a meridie via comunis qua dicitur calis fetida* »niže bunara Manuš od podneva je općinski put zvan Smrdeća stagnja« (192 f 5r), napominjem još nisu izgrađene barokne zidine s bastionima
 Smrdećac: *Smardechiaz, Smerdechiac, Smardech* (sic) u pisanju nedovršen (191 f 6v)
 Stobreč: *Stourec* (191 f 6r)
 Sućidar: *Sucidar, Succidar, Suuidar* (sic) ovdje se radi o grešci u prepisanju cc-u (191 f 22v, 192 f 23v)
 Špalacjuni: *Spalation, Spalatiun*
 Špinut: *Spinut*
 Table: *Table, Thable*
 Trstenik: *Tarstenich, Terstenich*
 Visoka: *Visocha, Vissocha, Vissocca* pod Turcima *ad Visocha prope via publica iuxta antiquos fines* (191 f2v) »na Visokoj nadomak javnom putu blizu starih međaša« u neposrednoj blizini su Mejaši
 Vodice: *Vodize, a Vodice est quasi derelicta ab vicinitatis confinium Turcarum* »u Vodicama (zemlja) je gotovo napuštena zbog blizine turskih konfina« (191 f 2r),
 Vranjic: *Villa Vragliz, in puncta Vraglic* pod Turcima (192 prilog II f2) »selo Vranjic i rt Vranjica«
 Vrzov Dolac: *Busoudolaz, Buzoudolaz*
 Zakarnje?: *Zacargne, Zacurgne* (191 f 4r, 192 f 6v)
 Zeleni trg (voćni): *platea herbarum*
 Zgona: *in Sgono, Sgone* pod Turcima (191 f 4r, 192 f 6v)
 Žnjan: *Sgnan, in Zgnano, Xgnan*

Žrnovnica: *Zernouniza* pod Turcima, *in Zernouniza et in Raunize* pod Turcima (192 f 4v)

Gotovo svi toponimi navedeni u ovim katasticima kroz četiri puna stoljeća su ostala gotovo nepromijenjena. Dominiraju hrvatski nazivi, a manji broj je još u talijanskoj varijanti, rjeđe latinskoj.

c) *Popis dobara splitskog kaptola poslije 1603. godine*

U dokumentu ASK br. 24. nalaze se prijepisi više dokumenata. Na f 3 se navodi — *Copia tratta del libro esistente nel Archivio capitolare di Spalato... intitolato: Liber montaneorum... Capitoli spatensis*. To znači da je ovo »prijepis uzet iz postojeće knjige u arhivu splitskog kaptola... nazvan: knjiga montaneja... splitskog kaptola«. U nastavku se donosi popis beneficija, a beneficije kao i splitske crkve koje su vezane uz topografiju i toponime Splita obradit ćemo u posebnom naslovu. Kako se nisu sačuvali katastici splitskog kaptola stariji od 1576. g., ovaj katastik donosimo kronološki poslije ove godine, a najranije je nastao 1603. g. U njemu se spominju najčešće toponimi iz 15. st. koje je prepisivač uzeo *ex libris instrumentorum* »iz knjiga (sačuvanih) isprava« kako često navodi uz odgovarajuću godinu isprave. U tekstu donosimo broj lista iz ASK br. 24, toponime ili orijentire kao i eventualnu godinu instrumenta — isprave:

(4 r, v) *Lucha Massarichia, Paludi, Chman, Margnano* — luka Masarića, Poljud, Kman, Marjan.

(5 r, v) *un horto appresso li muri di Spalato, Lucha Massarichia, Piladi* (sic), *Succidar, Martoughiach, Cozia stoppa, Giame, Chman, Margnan* — vrt kod zidina Splita, Pijati, Sućidar, Mrtojak, Kozja stopa, Jame, Kman, Marjan.

(7r) *Vissocha* 1500. g, *Firule, in ciuitate veteri in contrata vocata Stari Cantun* 1455. g., ... *unius loci vacui cum volta seu Bugne positi ad Stari Cantun prope murum* 1455. g. — »Visoka, Firule, u starom gradu u kontradi zvanoj Stari kantun, prazan je prostor sa svodom i bunjom smješten u Starom kantunu blizu zida.«

(7 v) *Firule, Petra picta, Zobdolaz* 1452. g. — Firule, Pisano kame, Vrzov dolac.

ad Firule in Toraz, Zobdolaz 1445. g. — kod Firula na Torcu, Vrzov dolac.

Sgnan, Zobdolaz 1447. g. — Žnjan, Vrzov dolac.

ad aquam S. Domnii 1478. g. — u Dujmovici.

in campo Spalati in loco dicto Caviza 1486. g. — »u splitskom polju u predjelu zvanom Kavica«.

in grotte in terra veteri 1564. g. — »grute u starom gradu«.

Pisanicami 1590. g. — Pisano kame.

(8 r) *Grippe* 1603. g. — Gripe.

Trastenicum 1492. g. — Trstenik.

Spinunta 1532. g. — Spinut.

in contrata Na bol 1474. g. — put Bola.

in ciuitate in contrata nova 1406. g. — »u gradu u novoj kontradi«.

Vissocha 1525. g. — Visoka.

ad Luzaz subtus Copilizam 1552. g. — »na Luću pod Kopilicom« (luškom).

Mergnano 1398. g. — Marjan
Trastenicum 1405. g. — Trstenik
(8 v) *Mergnano* 1434. g. — Marjan
Loque 1521. g. — Lokve
in loco dicto Sita 1559. g. — u Sita
Game 1601. g. — Jame
Table 1496. g. — Tabla
ad Piliat 1496. g. — Pijati
ad S. Magdalenam 1481. g. — Sv. Mande

Najraniji datirani toponim je Marjan u 1398. g., najkasnije Gripe u 1603. g. i dokumenat je prema tome nastao poslije 1603. g. Najveći broj toponima je iz 15. stoljeća, te bi ga se kronološki smjestilo ranije, ne po nastanku nego po instrumentima, ispravama kojima se prepisivač poslužio. Ovdje navedeni toponimi kroz 4—5 stoljeća sačuvani su gotovo u nepromijenjenom obliku do danas.

d) *Montaneji splitskog kaptola poslije 1608. g. i 1611. g.*

U ASK br. 196. nalazi se katastik pod naslovom *Montaneum sive catasticum bonorum stabilium omnium beneficiorum R. capituli Ecclesiae Metropolitanae Spalatensis* »Montanej ili katastik nekretnina svih beneficija prečasnog kaptola splitske metropolitanske crkve«. Na prvom listu je isti naslov u mletačko-talijanskoj jezičnoj varijanti uz napomenu da su »nekretnine zemljišta, vinogradi, vrtovi, kuće i zakupi navedenih beneficija« i nastavlja *l'anno 1608. doppo la crudel peste che fu in questa citta e poi l'anno 1611. ...* »godine 1608. poslije grozne kuge koja je bila u ovom gradu i potom godine 1611.« a to je bilo u vrijeme Marina Mudazzo, splitskog kneza i kapetana, i navodi da je ovaj popis učinjen *ad bonum esse et ad futuram rei memoriam* »na dobro i za buduće pamćenje« prema aktima gospodina Mudaza (1v). Na slijedećoj strani je popis beneficija i od 3r — 34v navode se topografskim redom čestice zemalja po predjelima Splita. Ovaj katastik je nastao brigom učenog splitskog kanonika Jurja Dragišića, odvjetka poljičke obitelji, koji je prema običaju vremena latinizirao svoje ime i u dokumentima se bilježio kao Georgius De Caris (Metr. kaptol, 183). Popis istih čestica zemalja i gotovo identičnim topografskim redom donose i katastici ASK br. 198. i 199. iz istog vremena. U našem izletu topografskim redom po predjelima Splita služiti ćemo se katastikom br. 196 f3 — 34 i k kao dopunom katastikom br. 198 f3—16.

S popisivačem posjećujemo topografskim redom kaptolska zemljišta počevši od šireg područja Marjana:

appresso la chiesa di san Filippo et Giacomo — »kod crkve sv. Filipa i Jakova« danas u Drašancu Segetski prilaz i odavle nas vodi u šire područje Meja i Kašjuna.

appresso la cappelletta sotto san Gierolimo — »kod kapelice ispod sv. Jere«, danas Gospica o' Sedam Žalosti.

il monte di S. Michiel de Casgliun — »kod brda(šca) sv. Mije o' Kašjuni«.

drio la cappelletta ecc. — »iza kapelice« itd. Gospice.

l'acqua di S. Dojmo — »voda sv. Duje« u Dujmovici, danas predio vile Dalmacija.

a San Bazillio — »kod sv. Bažilija«, a kao međašnik je *porto di San Doimo* . . . »luka sv. Duje«, uvala Dujmovice.

Prelazimo na sjevernu stranu Marjana u šira područja Špinuta, sjevernih luka, Glavičina i položaje bliže ovim predjelima:

In Spinut — Špinut

In Paludo — Poljud

punta de Paludo — rt Poljuda, danas Mali rat,

Copilizza di Paludi — poljudska Kopilica, a samo zemljište je *appresso la cappelletta per andar a Paludo* — »kod kapelice na putu za Poljud«, ovdje osim položaja imamo i etimon naše Kopilice u kapelici

Santa Trinita — Sutrojica

Silla — Šila. Kako je ovaj toponim danas sveden na same hridi Šila, napominjem da se tada radilo o čitavom poluotoku između uvala Lore i Supaval, kod starih SPLICANA Punta Šila. Zemljište o kojem je ovdje riječ ležalo je na istočnom dijelu prema Supavlu i imalo je površinu od 4 vrita. Oдавle se vraćamo prema jugozapadu na

Chrissice — Križice, zatim još južnije na

Lovret — u današnjem obliku. Opet u sjeveroistok u

Glavicine — Glavičine. Ovom zemljištu je od istoka brežuljak s crkvom sv. Mikule ili

Torre di detta Glauicina — »Kula spomenutih Glavičina«, a danas Turska kula, sjevernije je

Brodarizza — Brodarica, istočnije je

Pigliat — Pijati, a južnije zemljište

Copillizza Solinsca — Solinska Kopilica, danas samo Kopilica, predgrađe sa željeznicom. Istočno su

Duglie — Duje, od kojih su prema jugu

Giame — Jame i dalje prema jugu i zapadu

Plochitte e Chman — Plokite i Kman. Kmanu je od istoka

terreno del Organo — zemljište od Organa tj. orgulja,

Succidar — Sućidar, a ovome je od zapada

terreno del Organista — zemljište orguljaša. Ovdje se radi o istom zemljištu i položaju između Bola i Sućidra kako se tada nazivalo zemljište. Prihod ovog beneficija pripadao je orguljašu, odnosno orguljama. Sućidru na sjeveru je

Chozunar — Kocunar, a od juga Sućidru je

Pissani chami — Pisano kame; prelazimo prema zapadu u

Smardechiaz — Smrdećac, kojeg je naziv sačuvan u živoj tradiciji kao Gornji i Donji Smrdećac, a prostirao se s obje strane Pojičke ceste, danas Končareve i istočno Donjem Smrdeću je

Martougliach — Mrtojak, a ovome od sjevera je

Ravni oblogh — Ravni oblog. Mrtojaku su od juga i istoka šira područja predjela

Sgnan — Žnjan i

Santo Lorenzo — Sv. Lovre. Vraćamo se na

Vissocha — Visoka što odgovara danas Maloj Visokoj preko koje se vraćamo prema moru u

Tarstenich — Trstenik i dalje uz more na

Firule — Firule, zatim prema zapadu su

Spalatum ili *Spalaciun* — Špalacjuni i

Bacuizze — Bačvice kojem zemljištu je od podneva *ripa grande sasosa* »velika kamenita obala« i na ovom zemljištu je crkva sv. Petra

de Butis — o'Bačvica po opisu smo na današnjem Katalinićevu brigu.

Od Bačvica krećemo u nedaleki

Polissano — Pojišan i prema sjeveru na

Bzoudolaz et Grippe — Vrzov dolac i Gripe; istočno im leže položaji

Sta Maddalena — Sv. Mande, do koje su

Loque — Lokve, a zapadno Gripama je

Smardechia Stagna ili *Smardechia Staghna* — Smrdeća stagnja, kojoj je dalje prema samostanu sv. Arnira

Cisterna — ovom zemljištu je *da levante canale* »od zapada kanal«, vidjet ćemo u slijedećim istraživanjima o kojem se kanalu radi. Napominjem da još tada nisu bile izgrađene barokne gradske zidine.

Ovdje se prekida topografski slijed obilaska kaptolskih zemalja i popisivač zaključuje ovaj pregled splitskim kaštelima i konačno zemljama pod Turcima u predjelu Dragovode i Visoke.

U spomenutim montanejima u nastavku se nabrajaju još mnoge čestice zemalja u raznim predjelima Splita koje su *Liulli delli Beneficij del Rdo Capitulo di Spalato* — »zakupi beneficija prečasnog splitskog kaptola«. Od ovih smo izabrali samo one toponime koji su se do sada rjeđe javljali ili se prvi put spominju u ovoj radnji, a posebno one kojima opis bolje određuje položaj u prostorima Splita.

U katastiku br. 196. od 36r — 57r:

la Zudeica, Zudeicha (38r) — Judeika

il lago alla Pistura — »Lokva na Pisturi«, položaj današnjeg Hrvatskog narodnog kazališta.

a Pische (39r)

Bastion (39r) — Baščun, položaj iza renesansnog branika Civran, na kojem položaju je kasnije izgrađen barokni branik Priuli — Baščun, a danas opet Bastion.

Dobrich (41v) — Dobrić

a Chman non longe a Comuloua Glauizza prope viam publicam que ducit ad Salonam (51v) — »na Kmanu nedaleko Komulove glavice blizu solinske ceste«, danas Žrtava fašizma.

a Loque seu prope Bol et prope Sucidar penes viam publicam que ducit ad Pisani Chamì (52r) — na Lokvama ili blizu Bola i blizu Sućidra kod javnog puta za Pisano kame.

prope Drasanaz — kod Drašanca.

U montaneju br. 198. od 17r — 20r:

Stinizza ouero Barcagno vecchio (17v) — »Stinice ili stara Brodarica«.

appreso la Judecca (18r) — Judeika (u 196 f 38r)

alle Matougie (18r)

U montaneju br. 199 od 19r — 68r:

Crisine (32r) i *Crixine* (42r) — Križine.

ad Prasca . . . da mezzogiorno il terren del Arcivescovado loco chiamato Duimoua voda vel Duimovica (33v) — »kod Prosika (zemljištu) je od podneva zemlja nadbiskupije na položaju zvanom Dujmova voda ili Dujmovica«, danas potok Dujmovača.

a Plochita . . . alias Loqua (34r) — »Plokite drukčije Lokva«, ovdje se ne radi o predjelu Lokve, nego orijentiru lokvi u predjelu Plokita.

a Chman . . . de mezzodi . . . Brasicha Masline (36r) (sic) — na Kman . . . od podneva (su neke zemlje na području) Brasića masline, ne radi li se o poznatom položaju Olašića masline?

a Copiliza per andar a Sta Maria di Poissan (44r) — »u Kopilici na putu za Gospu o' Poišana«, luška Kopilica.

ad Bade (48r) — Badi, šire područje oko današnje uvale Stobreč.

sotto Glauizzine loco detto Table ouero Logorun (48v) — »pod Glavičine u predjelu rečenom Table ili Logorun«, i odmah malo dalje

a Logorun appresso Louuret (49r) — »na Logorunu kod Lovreta«.

a S. Cassan (49v) — Sukoišan (od starih Splićana sam za ovaj predio čuo i »Sakašan« od San Cassan), a u tom obliku se u katasticima često javlja.

in Calle fetida (43v) — na Smrdećoj stagnji

in Smardechia Stagna ouero sotto Grippe (56v) — na Smrdećoj Stagnji ili pod Gripe

Smardechia Stagna un terren al pozzo fetido (62v) — »u predjelu Smrdeća Stagnja zemljište kod Smrdećeg bunara«.

Spinut ubi dicitur a Chrug (61v) — »u Spinutu na Krugu«, što je sigurno orijentir u tom predjelu.

a Chittosegh (63v) — Kitožer

a Firule ouero Tarstenich (64v) — »na Firulama ili Trsteniku«

a Cozghia Stoppa ouero Succidar (65r) — »na Kozjoj stopi ili Sućidru«. Radi se o zemljištima koja leže između ovih predjela.

De Carisovi podaci o predjelima i toponimima Splita, iako doneseni u izabranim izvodima iz spomenutih katastika, dovoljno govore o autoru. Marko Dumanić u svojem pregledu istaknutih Splićana ističe da je Georgius de Caris bio izobražen u teologiji i književnosti i da je mnogo toga napisao u stihu i prozi na latinskom i hrvatskom jeziku (Metr. kaptol, 185). U »njegovim« katasticima redoslijed nabiranja zemljišnih posjeda vezan je uz morfologiju tla, putove, bunare, prirodne objekte i građevine kao orijentire. Kako je trajalo vjekovima do De Carisa tako je on u nabiranju i opisivanju kaptolskih posjeda »snimio«, tako da su njegove granice predjela određene kriterijem morfoloških zahtjeva terena. Kakve su donesene u njegovim katasticima, takve su došle do naših dana, tek najnoviji zahvati po splitskom poluotoku doveli su do odstupanja od toga kriterija.

e) *Montanej splitskog kaptola iz 1621. g.*

Splitski nadbiskup Sforza Ponzoni (1616—1640) izdao je 1621. g. naredbu o popisu crkvenih imanja i njemu imamo zahvaliti za katastike iz tog vremena.

U ASK br. 193. čuva se dokumenat pod naslovom: *MDCXXI Montani della Beneficij dell'Rdo Caplo di Spalato diligentemte discussi, reuisti, et ridatti nella presente forma con li moderni coloni, mete, et vreteni d'ordine dell' Illmo et Romo Monsr l' Arciuescovo* »1621. g. Montaneji beneficija prečasnog splitskog kaptola koji su marljivo pretreseni, pregledani i svedeni na sadašnju formu, s današnjim težacima, granicama i vritima po naredbi presvijetlog i prečasnog Msgr-a nadbiskupa.«

Ovaj popis donosim jer je pravno temeljen na ispravama (instrumentima) 15. i 16. st. te i ovaj dokumenat odražava stanje jedno do dva stoljeća prije popisa. Kako su nam toponimi iz ovog dokumenta uglavnom poznati i često se ponavljaju, donosim ih abecednim redom u današnjem obliku ili suvremenoj transkripciji, uz toponim označavam godine isprave iz 15. stoljeća i citiram neke izvode iz popisa koji nam bolje određuje položaj toponima ili orientira u prostorima Splita ili odnose među njima.

Bačvice: *Baçuice . . . intorno la detta Chiesa (sv. Petra de Butis) un terren circumdato di sassi* (15r) — »na Bačvicama oko rečene crkve sv. Petra (nalazi se) zemlja okružena kamenjem«.

Bašćun: *Bastion*

Bol: *Bol alias Plochite* 1481 g. (10r) — Bol ili Plokite

Brodarica: *Barcaneum, Brodarizza i Barcagno*.

Cisterna: *a Cisterna un terren* (kojemu je) *da levante canale ouero aquadotto* (32 v) — »na Cisterni je zemljište (kojemu je) od zapada kanal ili vodovod«, tj. ostaci starog Dioklecijanovog vodovoda, sa sjeverne strane palače. Još nema baroknih utvrda.

Dobrić: *a Dobrich* (43r)

Dobri: *in suburbio in contrata detta Dobri studenaz* 1527. g. (10r) — »u predgrađu u kontradi zvanoj Dobri studenac«.

Dragovoda

Drašanac: *a Drassanaz* (5v)

Duje

Dujmovača

Dujmovica: *l'aqua di Sto Doimo in Margnano* (19v) i *porto di Sto Doimo* (25v) — »voda sv. Duje na Marjanu« i »luka sv. Duje«.

kod sv. Filipa i Jakova

Firule: *Firulle* 1404. g. (1v) -, — *un terren à Firule ouero Tarstenich* (26v) — »zemljište na Firulama ili Trsteniku« tj. na granici ovih predjela.

povrh sv. Frane: *sopra Sto Francesco* (2v)

Glavičine

Gripe: *à Capodi Grippe ouero Bzoudolaz* (5r) — »na vrh Gripa ili Vrzova doca«.

Jame: *Giame ouero Barda* 1456. g. (13v) — Jame ili Brda

Judejka

Kašjuni: *Cashliun* (31r)

Kaštilac: *appresso il Castello di Capigrossi* (27v) — »kod Kaštilca Kapogroso«, danas Kaštelet

(Kaštilac): *in Margliano appresso il castelletto di q. Piero Tartaglia* (39r) — »na Marjanu kod kaštilca pok. Petra Tartalje«, ovo bi bio treći kaštilac ovdje u širem području Marjana.

Kitožer

Kman: *Chman* 1455. g. (14v) — *na Chman* 1406 (26v), a *Chman sotto Olasichia Masline* 48r — »na Kmanu pod Olašičeve masline«.

Kocunar: *Chočunar* 1489. g. (14r)

Komulova ili Komulovića glavica

Kopilica (poljudska): *a Crisic ouero Cappelleta di Paludi* 1444. g. (32r) — »na Križicama ili poljudskoj Kopilici«,

Kopilica (do Pisanog kamena): *appresso Chopiliza che ua dritto da Piera pinta* — kod Kopilice koja vodi pravo od Pisanog kamena.

Kozja stopa: *Chozgia Stopa ouero Succidar* (27r) — »Kozja stopa ili Sućidar«

(pod. sv. Lazara): *sotto la Chiesa del Sto Lazaro* (14r), danas Pouboge Križice (vidi poljudska Kopilica)

Logorun: *sotto Gaucine loco detto Table ouer Logorun* (49v) — »pod Glavičine predio zvan Table ili Logorun« i *a Logorun appresso Louret* (49v) — »na Logorunu kod Lovreta«, govori o širem području Logoruna.

Sv. Lovre — *a Sto Lorenzo di Paganismo* (16r), *Sto Lorenzo in Paganismo* — danas predio sv. Lovre u širem području Žnjana. U dokumentima ova crkva dolazi i pod nazivom sv. Lovre Paganus, što ćemo vidjeti kasnije.

Lokve: *Loque* 1452. g. (6r), a *Loque* 1487. g. (7r), *Loque* 1400. g. (23r), *Loque* 1474. g. (48r).

Lovret

Lučac: *un terren drio S. Domenego a Luzaz* (49r) — »zemljište iza sv. Dominika na Luču«.

Sv. Mande: *appresso Sta Mandalena* 1362. g. (30v) — kod sv. Mande Manuš, bunar Manuš

Marjan

Mrtojak: *Martougliach* 1434. g. (30r).

Obrov (50v)

Orišac: *ad Orisac habet terram juxta Stenizza Capulla* (21r) — na Orišcu ima zemlju kod Stenica kapule ranije Sternica

Pijati

Pisano kame

Pische (39r)

Pistura: *il lago alla Pistora* (38r) — »lokva na Pisturi«.

Plokite: *Plochite ouero Bol* (30v) — »Plokite ili Bol«.

Pojišan: *Poissanum, in Polsano* 1452. g. (26v)

Poljud: *super Stam M. de Palude* 1480. g. (10 v) — »povrj Gospe o' Poljuda«.

Potok (veli): *fossa grande* (19r)

Primorje: *Primorje super terram S. Maximi in confinibus* 1450. g. (23v) — »Primorje povrh zemlje S. Maksima na granicama«, ne radi se o crkvi sv. Maksima u Poljudu nego o zemlji beneficija te crkve, a Primorje i dotična zemlja u tom predjelu je negdje na granici Splita, Poljica.

Ravni oblog

Rogač: *in Rogaz* 1474. g. (48r)

Rudičića vrata: *ad Rudicichia vrata* (34v)

S'oca: *Seoza* (23v), ovdje se govori o vrtovima u predjelu Seoca kod crkve Sv. Marije *de Pedemontis* (23v) — danas Gospe o' S'oca

Sirobuja

Skalice

Smrdećac: *Smardechiaz* 1438. g. i 1445. g. (20r)

Smrdeća Stagnja: *Smardechia Stagna ouero sotto Grippe* (10r) i *Smardechia stagna un terren al pozo fetido* (22r) — »Smrdeća stagnja ili pod Gripama i Smrdeća stagnja zemljište kod Smrdećeg zdenca«.

Stinice: *Stinizza ouer barcagno uechio* (30v) — »Stinica ili stara Brodarića« i *la punta di Stiniza* (30v) — rt Stinice.

Sučidar

Sutrojica

Sukoišan: *à S. Cassan* (49v) — na Šakašanu

Šila: a *Silla* (7r)

Škakulja: *Scachuglia, a Schachuglia ouero Pigliat* (4r) — »na Škakulji ili Pijatima«, do danas sačuvan naziv Skrakuja za hrid (siku), na položaju vranjičke Brodarice u Pijatima.

Špalacjuni: *Spalatiun, Spalation* (20r)

Špinut: *Spinut, habet terrulam unam ubi dicitur a Chrug* (21r) — »u Špinutu ima jednu zemljicu na položaju zvanom Krug«, radi se o kamenom grebenu kao orijentiru.

Table (vidi Logorun)

Trstenik

Tulovica: *Tulouiza* (46r)

Visoka: *Vissocha* 1437. g. (13v), *mala Vissocha* (30r) — mala Visoka, ostaje na jugu i jugozapadu Visoke (vele ili merjanske).

Vrzov dolaz

Zgona (24r)

Žnjan: *Xgnano* (1r), *Zgnan* (24r)

Žrnovnica

Predjeli za koje je navedeno da su pod Turcima u ranijim dokumentima još su i u ovo vrijeme okupirani, što nisam posebno označavao.

Ovim dokumentom Split je dva stoljeća pod upravom Mlečana, a Split vrvni našim ljudima i toponimi rječito pokazuju obilježje njegovih stanovnika ne samo u to doba, nego i nekoliko stoljeća ranije.

f) Kolekcija *Jura capituli ecc. iz 1621. g.*

U ASN br. 26. čuva se kolekcija *Jura capituli, canonicatum, et Beneficiorum Civitatis, et Dioecesis Spalatensis, collecta Anno D(omi)ni MDCXXI jussu R(everendissimi)mi D(omini) Sfortia Ponzoni archie(pisco)pi Spalatensis* — »Prava kaptola, kanonikata i beneficija grada i splitske dijeceze sabrane godine Gospodnje 1621. po naredbi splitskog nadbiskupa Sforze Ponzonija«. Ova kolekcija je popis sastavljen na temelju više starijih instrumenata pretežno iz 15. i 16. stoljeća. Poslije naslova slijede *Nomina canceliorum et notariorum* — »Imena koncelira i notara«, zatim *Tituli beneficiorum* — »Naslovi beneficija« i opsežni *Index locorum et villarum qui in sequentibus notis instrumentorum*

recesentur — »Popis predjela i naselja koja su u slijedećim bilješkama isprava popisana«. Na dvije nepaginirane i 195 paginiranih stranica su kratki podaci *ex libris instrumentorum* — iz knjiga instrumenata. Tridesetak raznih bilježnika donosi podatke o pojedinim česticama zemalja s naznačenim toponimima, neki se spominju jednom, a neki višeput u raznim varijantama i jezika i grafije. U slijedećem popisu koristit ćemo se navedenim indeksom uz potrebne izmjene i dopune prema nalazima koja se nalaze u instrumentima. Razne varijante toponima istog predjela donosim radi preglednosti na jednom mjestu. Uz toponim ću označiti poneku najraniju godinu instrumenta iz 15. stoljeća i ranije, a u zagradi stranicu iz navedene kolekcije. Rijetke toponime Brača i Šolte izostavljam.

Index locorum ecc. — Popis predjela:

ad agros Archiepiscopales 1362 (16) i *Piscuplie* 1437 (40), od ranije nam poznate Nadbiskupske njive iz Reambulacije (cf. Reambulacija dobara nadbiskupske menze g. 1397. t. XXIV)

ad Stum Andream (vidi ad *Ecclesias pictas*)

aqua Sti Domnii 1452 (33), 1474 (7), dolazi više puta i iz instrumenata se svaki put ne vidi da li se odnosi na Dujmovicu na Marjanu ili Dujmovaču.

Bapce' 1454 (107) navodi se jednom i neodređeno

Basuize 1448 (51), *Basuice*, supra terreno *Sti Petri de Butis ad Basuize* 1502 (85). Za naše Bačvice latinski naziv *Butis* nalazi se samo uz beneficij sv. Petra.

Berda 1406 (20) *Barde* 1469 (13) danas Brda

Bregnich 1404 (17), *Bergnich* 1437 (40) — Brnik

Bilai 1404 (18) u donjoj Podstrani, Bilaj

Bol 1451 (33), *Bol siue Plochite* 1569 (135), *in loco detto ad Balum in campo Spalati* 1479 (70) — ovdje ističe da je u splitskom polju, *in contrata Na bol* 1474 (1) tj. u kontradi na Bolu.

Brodariza 1587 (151), *ad Barcanium* 1478 (69), *ad Barcanium supra Salinas* 1471 (8) i 1438 (41), ovdje su Solane orijentir za položaj zemljišta na Brodarici.

Brux 1439 (42) *Brus* 1480 (66) i danas Brus od juga Lovrincu na pogled u Sirobujju.

Bsoudolaz, *Bsodolaz* 1520 (103), 1525 (98), a kao *Zoldolaz*, *Zobdolaz* 1404 (17), 1436 (32) naziv za današnji Vrsov dolaz.

Burgo u značenju predgrađa dolazi uz položaje do samog grada: *in Burgo ad Cisternam* 1474 (6) za položaj Cisterna, a najčešće za položaje zapadno gradu uz staru crkvu sv. Križa kao orijentir 1469 (13), 1491 (73), posebno ističemo položaj *in Burgo Spalati in loco detto Sabiac subtus Stam Crucem* 1569 (135) — »u zagrađu Splita na mjestu zvanom Sabiak pod (crkvom) sv. Križa« i time nam je ubicirao zaboravljeni toponim.

Buxina Luca, *in puncta Sti Laurentij de Xernounizza*, *in puncta Sti Laurentij nuncupata Buxina luca* 1473 (5), danas predio Stobreča, nekada poblize određen Žrnovnicom i zaboravljeni naziv Bušina luka.

Casamata, *in casa mata* (sic) 1456 (29), položaj nazvan po kući Mata (*domus Matha*), izvan zidina sjevernih vrata (palače) u kojoj su 1217. g. prema Kronici Tome Arcidakona Splićani pogostili kralja Andriju na prolasku kroz Split. Vrt u ovom predjelu spominju i notarski spisi početkom 15. stoljeća.

Casglionum, in *Mergnano ad Casglionum* 1470 (11), a crkvu ovdje označava sv. Mihovil de *Casiltono* 1434 (38), danas Kašjuni ili Kašuni.

Cauiza, in *campo Spalati in loco detto Cauiza* 1486 (72), po ovom podatku samo znamo da je Kavica u splitskom polju, kod Marulića Cavricca.

Chitoseg, *Chitosech cum puteo* — s bunarom 1512 (106), *Hitosech* 1442 (27) i *Gitosech* 1453 (36) naziv za današnji Kitožer.

Chman 1405 (9), *Na Chman* 1436 (31), *caput Chmani* i *Chumani* 1362 (16), danas Kman.

Charpsa chuchia, in *campo Spalati* (128) nalazi se u splitskom polju *ad Cisternam seu Gusternam* u indeksu, *Nagustirni* 1578 (142) — Cisterna.

In ciuitate uvijek označava razne položaje u gradu određene položajem neke crkve ili drugog objekta od kojih spominjemo *apud portam nouam* 1415 (4), — »kod Novih vrata«, in *loco detto Bordaz* — »na položaju Bordac« kod samostana sv. Marije de *Taurello* 1435 (31) i *contrata Tigule* pod posjedom sv. Barbare 1517 (na 2. nepaginiranom listu.)

Cōpiliza 1436 (39) *Copelizza* (86) — Kopilica.

Cossia stoppa, *Cosia stopa* 1540 (119) — Kozja stopa.

Cozunar 1416 (24) ovaj oblik se javlja često za današnji Kocunar, ne Kacunar.

Crisic 1443 (42), zatim *Crisize* i *Crisice* za Križice. I naziv *Crisac* vjerojatno je za isti predio.

ad Crix (56) i *Cris* 1457 (60) je jedan od orijentira po nekom od križeva kojih je bilo više po splitskom polju ili pod Mosorom.

Cumaz 1450 (28) — Humac negdje pod Mosorom, (a *villa Chumaz* 1448 (51) je Humac na otoku Braču).

Dilatam — Dilat je dio splitskog srednjovjekovnog teritorija koji se pružao, u istočnom dijelu današnjeg kaštelanskog polja¹. U ovom dijelu polja navode se lokaliteti *Jadrouglia* 1480 (66), *Stiniza* 1449 (54), *Stup* 1478. (66), *Pridila* (151), *villa Cosiza in loco detto Topol* (112), *Chnesach* 1474 (2), *Natopol sub villa Crussevich* (92).

Dobrich (132) in *ciuitate noua in loco detto Dobrich* (132) in *contrata Dobrich* 1579 (143) »u novom gradu položaj zvan Dobrić i kontrada Dobrić«.

Dobristudenaz, in *suburbio Spalati in contrata detto Dobristudenaz* (167) — »u predgrađu Splita u kontradi zvanoj Dobristudenac«, stari naziv za današnji Dobri.

ad Stum Dominicum, prope monasterium S D. 1448 (51) često spominjana crkva sv. Dominika kao orijentir.

Drachanaz 1474 (2) i in *Mergnano in loco detto Draxanaz* (97) — na Marjanu u predjelu Draženac.

Dragouoda 1493 (78) i danas Dragovoda.

Dugle 1437 (40) i *Duglie* (114) — Duje.

ad Ecclesias pictas sanctorum Andree et Joanis 1438 (40) — »kod obojenih crkava sv. Andrije i Ivana«, starokršćanski bazilikalni kompleks uz staru vodospremu nasuprot Općini².

Firule 1404 (18), u ovom predjelu spominje se i manji lokalitet *ad Firule in Toraz* 1445 (47) — Torac.

Glavicine et pod Glauicine u indeksu, *sub Glauicine* (160) i drugi naziv.

Glavize a Logorum 1499 (82), *prope Salinas ad Glauize* (92), »kod Solana na Glavičinama« (vidi i *Logorum*).

Grippe 1452 (32) i *Grippi*.

ad Judaicam 1405 (18), *Zudeca* 1470 (10) *apud Judaicam Sti Mauri* 1470 (10). Judaiku određuje položaj crkve sv. Maura.

ad Laculos 1441 (28) se odnosi na Lokve, sada položaj Kazališta.

ad S. Laurentium de Paganismo 1416 (24) i *de Pagano* 1428 (22), danas sv. Lovre³.

Logorum 1406 (20) (vidi Glavičine).

Loque 1405 (19) i često samo u ovom obliku. Ovdje je i manji lokalitet *a Loque in loco detto Gidarce* 1474 (6) — »u Lokvama na položaju zvanom Jidarce«.

Lourit 1442 (27) i kao *Louret* i *Lauretum*, danas Lovret.

Lusaz, Luzaz 1404 (18) 1451 (32), — latinski *Arcutum* 1435 (38) i talijanski *Arcuzo* 1467 (23) za izvorni Lučac.

ad S-am Maiestatem 1455 (29) i 1495 (79), ovaj naziv može se odnositi samo na sv. Trojstvo tj. Sutrojicu, vidi *ad S-am Trinitatem*.

ad Stam (Mariam) Magdalenam 1362 (16), danas Sv. Mande.

ad Manus 1449 (54) — Manuš, a češće se spominje kao naziv *apud ili prope puteum Manus* 1449 (54) 1467 (25), tj. kod bunara Manuš.

Marlianscherat 1460 (58) očekivati je da je to rt Marjana, ali podatak *in puncta Paludis nominata*

Marlianschirat 1543 (121) — »na rtu Poljuda zvanom Marjanski rt« govori o alternativnom nazivu za Mali rat u Poljudu, što odgovara ribarskom načinu određivanja položaja.

Masca, in loco detto Masca 1482 (71), neodređeni položaj.

Massaricha luca 1587 (148), *in Valle Miè Massarichia nuncupata* (171), »Masarićeva luka, uvala zvana Mije Masarića«.

Mergnanum se često javlja kroz 15. i 16. stoljeće, zatim *puncta Mergnani* 1454 (27) tj. Marjan i rt Marjana. Ovdje je i nepoznati lokalitet *in Mergnano supra Store* 1577 (142) — »na Marjanu iznad Store«.

Martougliach 1434 (37), *in loco detto Martougliach sub Vissocha* 1456 (55), tj. Mrtojak i »Mrtojak pod Visokom«.

Napolaz 1554 (172), vjerojatno složenica na Polaz, sada nepoznat predio.

Orisaz 1434 (37) — Orišac.

Otozaz vide Scradinich u indeksu, beneficij je Sv. Martina *de Scradinich seu de Otozaz siue ad Barcanium*, na kaštelanskoj strani (vidi *Dilatum*).

Palude 1406 (21), *ad Paludem* 1473 (5), *in punta Paludis* — Poljud i rt Poljuda.

Pasiche (177) u Trogiru.

Ad Stum Paulum 1456 (56, 59) *punta Sti Pauli in loco Brodarizza* 1569 (134), danas »Supaval u Brodarici«.

Sub Petra 1347 (22), *sub saxo magno, sotto il sasso Grande* 1537 (128), danas Pod Kame⁷.

Pigliat 1404 (18), *Pilat* 1445 (47), *Piliat* 1450 (29), *ad Pilatum* 1445 (48), danas Pijati.

Pisanicami 1474 (6) *Petra picta* 1451 (32) — Pisano kame.

Pischia, Peschia, in loco vocato Pischia al Barcagno 1587 (150) — »položaj zvan Piščije na Brodarici«.

ad Pistorium (174, 175), *extra portam Pistorae apud muros ciuitatis* 1413 (26) — »Pistura, izvan vratiju Pisture kod gradskih zidina«.

Plochite 1504 (87), *in contrata Bol in loco detto Plochite* 1481 (72) — »Plokite, u kontradi Bol u predjelu Plokite«.

Poglirat 1461 (61) složenica kojoj drugi dio riječi govori o nekom rtu.

Poisanium 1470 (7, 10), *Polisanum, Ponsanum* 1405 (19) Poišan.

ad pontem siccum 1441 (41) — Suvi most, predjel Mostine.

Parcebardo 1449 (53), kod splitskih notara 15. st. Perce Berdo u predjelu Žnjan.

Prasza, in contrata Prasza 1486 (72), *apud villam Prasic* 1474 (1) — »Prosik, kod naselja Prosik«.

in Primorja 1450 (28) — Primorje, vjerojatno danas Donja Podstrana u primorskim Poljicima.

Raune naziv zabilježen samo u indeksu, list 185—186, na kojem je podatak o predjelu, nedostaje. Možda se radi o Ravnim njivama.

Rogaz 1474 (6) danas Rogač.

Roho, in contrata Roho 1527 (179), možda se radi o kontradi sv. Roka na Lučcu.

Rudrichia vrata, in campo Spalati in contrata Rudrichia vrata 1547 (122), 1590 (152) — »kontrada Rudrićeva vrata u splitskom polju«.

Scalice (163) — Skalice.

Sgoni 1455 (30) danas Zgona prema Žrnovnici.

Sgnan, Signano 1404 (18) — Žnjan.

Sirobuglia 1347 (21), 1447 (50) — Sirobuja.

Sita 1559 (131) — Sita preko Žrnovnice na poljičkoj strani.

Smardechia Stagna vide Callis fetida, in loco detto Smardechia stagna 1489 (84) — Smrdeća stagnja.

Smardechiaz, ad Smardechiaz prope Vissocham 1445 (47) — »Smrdećac, blizu Visoke«.

Smochovich 1436 (31) — Smokovik.

Solorat 1480 (66) — Solurat.

Spelation (155) — Špalacjuni.

Spinunta, Spinonta 1406 (21), 1412 (25) *Spinut* (144) — Spinut.

Stiniza, Stiniza kod sv. Tome de Barcagno — danas Stinice na Brodarici.

Sut Loureziza, terreno Sti Laurentij de Pagano in loco detto Sut Loureziza 1435 (38) tj: »zemljište (beneficij) sv. Lovre de Pagano u predjelu sut Lovreč — Stobreč«, a slijedeći podaci se nadovezuju na ove.

Stourecich 1451 (33) *in contrata Stourecich* 1488 (83) — »u kontradi Stobreč«.

Sub strada Salonae 1595 (155) — »pod putom za Solin«.

Sucidar 1474 (6), *Pot sucidar* (162), *ad montem Sti Isidori* 1461 (62) — Sućidar.

Sutcassa(n), in loco detto Sutcossan 1553 (171), *Sudcossan i ad Stum Cassianum* — danas Sukoišan ili Šakašan.

Table 1452 (34), *Natable* 1476 (15) — Table.

Torbischia 1466 (165) u predjelu Žrnovnice.

Trastenicum 1404 (19) — Trstenik.

ad Sam Trinitatem 1441 (28) (vidi ad Sam Majestatem) — Sutrojica.

Villa abbatis — Gomilica.

Vissocha 1406 (19) — Visoka.

Xernouniza — Žrnovnica, a u ovom predjelu su mikrolokaliteti: *ad Stinzam in Blato* 1469 (13) — Stinica u Blatu; *Camena* 1462 (63) — Kamena, uz samu rijeku Žrnovnicu nasuprot kamenolomu na Perunu; *Chobiliach* 1522 (110) i opet ističem *puncta Sti Laurentij de Xernouniza* 1473 (5) — »rt sv. Lovre (tada u predjelu) Žrnovnice«, danas Stobreč.

Ova kolekcija iz 1621. g. po navedenim podacima iz raznih instrumenata pripada 15. i 16. stoljeću. Ističemo da je tada Split osim uobičajenih kultura ovog podneblja imao brojne vrtove u neposrednoj blizini grada uz bunare žive vode, od kojih će mnogi polovicom XVII stoljeća ustupiti mjesto gradskim zidinama.

BILJEŠKE

¹ V. Omašić: Topografija Kaštelanskog polja, Split 1978, str. 35

² S. Muljačić: Kronološki pregled izgradnje Splita u XIX i XX stoljeću, Split 1958, Zbornik DIT-a str. 91.

³ Crkva sv. Lovre u istoimenom predjelu u ovom i ranijem dokumentu ASK br. 193 i u mnogim drugim dolazi uz dodatak Sv. L. Paganus, de Pagano, de Paganismo, in Paganesimo i sl. P. Skok navodi »dodatak in Paganesimo potječe od don Frane Bulića« (Postanak St, 37) a G. Novak pozivajući se na Skoka čak dodaje »Bulić je načinio izraz sv. Lovre — in Paganesimo« — (Povijest ST I, 530), a za ovima se povode autori do danas ne provjeravajući dokumente (A. Sapunar: Toponimi Splita sakralnog porijekla, Kult. baština br. 14, Split 1983, str. 40). Naši dokumenti potvrđuju istinitost navedenog dodatka »in Paganesimo« koji ne potječe od don F. Bulića, a još manje ga je on načinio, a to će potvrditi još mnogi dokumenti.

I s p r a v a k: U Čakavskoj riči br. 1—2 Split 1984 u mojemu su se radu potkrale neke pogreške koje treba ispraviti, posebno one u toponimima.

Ispravci

Strana	Red	Nije	Nego
14	26	strana	stranama
17	36	dodati na kraju	(Postanak ST, 44)
18	3	<i>sancta</i>	<i>sancto</i>
18	32	dodati na kraju	Prosik
18	33	<i>sanctum</i>	<i>sanctam</i>
20	15—16	predlagali	pregledali
20	33	dvadeset	devedeset
26	17	Kamenu	Kamena
26	19	<i>Engrienaç</i>	<i>Engrieuaç</i>

Na nekoliko mjesta je točka mjesto dvotočje što je uočljivo iz samog teksta.

RIASSUNTO

L'Autore indaga i toponimi di Spalato durante il dominio veneto (1420 — 1797). Fra i documenti qui vengono esaminati il testamento di Marco Marulo Pečenić e una parte di documenti che si trovano nell'Archivio del Capitolo arcivescovile di Spalato sino al 1621. I toponimi che in questo tempo sono nella loro maggior parte o in lingua croata o croatizzati, ci mostrano che Spalato in questa epoca è popolata da una popolazione quasi completamente croata. I toponimi di questa epoca per lo più sono conservati nella memoria dei più anziani Spalatini ancora viventi, fino ai giorni nostri, e mostrano una forma immutata.